

Uvodnik/Leading article

MEDICINSKE STROKOVNE REVIIJE – MEDIJ ZA POSREDOVANJE STROKOVNIH INFORMACIJ ALI ZA OSEBNO UVELJAVITEV

Ob poplavi najrazličnejših informacij, tudi strokovnih, doma in po svetu se zastavlja vprašanje, kakšni so razlogi za to in komu je množica informacij namenjena. Nikakor ne smemo prezreti pozitivnih nagibov posameznikov in skupin, ki želijo s širjenjem strokovnih informacij čim širšemu krogu naših bolnikov zagotoviti kakovostno zdravstveno storitev. Medicinska strokovna revija pa ostaja osnovni medij za prenos informacij. Toda strokovna revija lahko opraviči svoje poslanstvo le, če izpolni nekatere temeljne zahteve, med katere sodita kakovostna vsebina in dostopnost čim širšemu krogu možnih uporabnikov. Obenem pa časopis lahko preživi, če ima ustrezno materialno podporo.

Da potrebujemo strokovne revije v domačem jeziku, ni nikakršne dileme, razlogov za to pa je več: kljub dobremu poznavanju tujih jezikov (zlasti angleščine) v strokovnih krogih je vsakršno strokovno sporočilo, napisano v materinem jeziku, še vedno najbolj prijazno in še vedno dostopno najširšemu krogu bralcev; nadalje lahko le nacionalna strokovna revija predstavi značilnosti stroke v danem prostoru, ki izhajajo iz epidemioloških kazalcev ter iz območnih gmotnih pogojev, in ne nazadnje je strokovna revija, napisana v domačem jeziku, pomembna tudi za oblikovanje in utrjevanje domačega izrazoslovja. Zato bi morala biti za slehernega piščočega strokovnjaka možnost objavljanja znanstvenih in strokovnih prispevkov izziv ter tudi dolžnost, saj je posredovanje strokovnih informacij sestavni del našega poslanstva. Zato zame ni dileme, ali potrebujemo strokovne medicinske revije, pisane v domačem jeziku ali ne. Prav tako je tudi manj pomembno vprašanje, koliko strokovnih revij potrebujemo. Temeljno pa je vprašanje, koliko kakovostnih strokovnih časopisov, ki naj bi izpolnili navedene pogoje, smo sposobni vzdrževati pri življenju. Kakovost časopisa je v dobršni meri odvisna od dejavnosti in sposobnosti uredništva, predvsem pa od piscev. Glede na omejenost slovenskega prostora in razpoložljivost kakovostnih piscev si Slovenci najbrž lahko privoščimo omejeno število (eno ali dve) kakovostnih strokovnih revij z rednim izhajanjem. Vsekakor je bolj kot količina pomembna kakovost pisnih izdelkov, ki morajo biti primerljivi z mednarodno ravni. Z vzdrževanjem kakovostne ravni je potrebna selekcija, ki jo lahko opravijo le usposobljeni ocenjevalci. Toda selekcija je možna le, če je ponudba večja od možnosti objave. Po drugi strani pa večje število razpoložljivih možnosti za objavo nekega prispevka manjša izbiro za posamezno revijo, saj se kakovostni prispevki razpršijo po različnih časopisih, kar zmanjšuje kakovost slehernega izmed njih. V zadnjih letih smo priča porajanju strokovnih časopisov, ki jih skušajo izdajati posamezna strokovna združenja, kar je z vidika interesa posamezne stroke razumljivo. Toda osebno menim, da imajo takšne revije, ki so namenjene majhnemu številu usmerjenih strokovnjakov, le malo možnosti za preživetje. Omejeni krog piščočih strokovnjakov pa praviloma ni v stanju zagotavljati rednega izhajanja revije. Poleg tega majhno število potencialnih uporabnikov ne more upravičiti strokovnih in zlasti še ne materialnih vlaganj v določeno revijo. Nadalje pomanjkanje kakovostnih prispevkov vodi v nižanje meril za objavo in s tem v ravni kakovosti dane revije in vseh strokovnih časopi-

sov v nekem prostoru. Strokovna raven časopisa pa ni pomembna zgolj za krajevno uporabnost, temveč je odločujoči dejavnik pri mednarodni odmevnosti. Zaradi sedanje cepitve strokovnega potenciala bo katera koli od obstoječih medicinskih strokovnih revij v doglednem času dosegla takšno mednarodno odmevnost, kot si jo želimo.

Naslednji dejavnik, ki omogoča preživetje in vpliva tudi na kakovost revije, so finančna sredstva. Slednjih ni nikoli dovolj. Čim večja je razpršenost, tem manjša je možnost, da tudi kakovostna strokovna revija izhaja brez finančnih težav. Zato uredništva neredko, namesto da bi opravljala zgolj strokovno delo, veliko časa zgrabijo z zbiranjem finančnih sredstev. Vsekakor pa je izhajanje strokovnih medicinskih revij v veliki meri odvisno od materialne podpore farmacevtske industrije. Dostopnost teh sredstev pa ni vedno odvisna od kakovosti časopisa, temveč lahko igrajo pri tem vlogo osebna poznanstva ter interesi farmacevtske firme. Zato ni nujno, da bo najbolj kakovostna revija imela najizdatnejšo podporo. Za zagotavljanje stabilnega financiranja bi morali imeti izdelana nacionalna merila, ki bi omogočila prednostno dodeljevanje javnih in sponzorskih sredstev, predvsem na osnovi kakovosti časopisa.

Zdravniški vestnik zagotovo predstavlja osrednjo strokovno medicinsko revijo v našem prostoru, ki ima tudi najdaljše izročilo. V zadnjem času se občasno slišijo kritike s strani posameznih kolegov, češ da Zdravniški vestnik ne izpolnjuje svojega poslanstva, da prispevki niso na primerni kakovostni ravni in da so premalo »uporabni« za klinične zdravnike. Menim, da je takšnim kritikam potrebno prisluhniti z vso resnostjo, zato sem tudi na seji Uredniškega sveta predlagal nekatere vsebinske spremembe, predvsem čim več vabljenih kakovostnih preglednih člankov in sprotno objavljanje strokovnih smernic. Toda zavedati se moramo, da je strokovna revija izdelek določenih strokovnih krogov, ZV pa vsaj do neke mere izdelek vseh slovenskih zdravnikov in ne predvsem revija uredniškega odbora. Medicinski odbor sicer kroji vsebino časopisa, toda raven je odvisna predvsem od piscev oz. od ponudbe. Če ni ponudbe, lahko izbira samo med slabim in manj slabim prispevkom. Zato naj bo to tudi poziv vsem piščočim slovenskim medicinskim strokovnjakom, da izpolnijo svojo dolžnost in da obogatijo zakladnico slovenske medicinske besede s svojimi spoznanji. Upam tudi, da prihajajo časi, ko bo kakovostni strokovni zapis v domačem časopisu primerno vrednoten, ne pa zgolj prispevek v tujem časopisu, kar bo gotovo spodbuda za piščoče strokovnjake, da bodo pomembne prispevke objavljali tudi v domačih strokovnih revijah. Zdravniški vestnik poskuša z zunanjo recenzijo prispevkov združevati kakovostno strokovno raven, kar pa ni vedno praksa pri nekaterih drugih pisanih gradivih, kot so različni zborniki. Zato bi veljalo uvesti strokovni nadzor nad vsemi pisanimi medicinskimi mediji. V nasprotnem primeru lahko to pomeni strokovno neupravičeno porabo finančnih sredstev. Razmisliti bi veljalo tudi o objavah strokovnih prispevkov z različnih strokovnih kongresov in simpozijev v obliki suplementa priznane strokovne revije, npr. Zdravniškega vestnika, kar bi okrepilo vlogo revije, pisecem pa omogočilo objavo kakovostnejših in odmevnejših strokovnih prispevkov.

Kritikom Zdravniškega vestnika še tole v razmislek: Če gre za našo skupno strokovno revijo slovenskih zdravnikov, potem smo do neke mere soodgovorni za njeno vsebino in če z njo nismo zadovoljni, je najbrž najustreznejši pristop, da jo poskušamo spremeniti oz. izboljšati njeno kakovost. Šele nato

lahko poskušamo iskati izhod v ustanavljanju drugih strokovnih revij. Res je, da se morda zdi bolj pomembno biti urednik kakšne revije kot pa zgolj pisec prispevkov v obstoječi reviji, toda kakovosten strokovni prispevek v dobri reviji je lahko nadvse pomembna osebna uveljavitev.

Pavel Poredoš

V tej številki so sodelovali:

doc. dr. Uroš Ahčan, dr. med., specialist kirurg, Klinični oddelek za plastično kirurgijo in opeklino, KC Ljubljana
 Petra Bohanec, univ. dipl. biokem., Inštitut za biokemijo, MF Ljubljana
 Franci Cesar, dr. med., Interni oddelek, Bolnišnica Topolšica
 prim. Matija Cevc, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za žilne bolezni, KC Ljubljana
 doc. dr. Vita Dolžan, dr. med., Inštitut za biokemijo, MF Ljubljana
 prof. dr. Jože Drinovec, dr. med., specialist internist, Krka d.d. Novo mesto, Ljubljana
 Vojko Flis, dr. med., specialist kirurg, Oddelek za žilno kirurgijo, Splošna bolnišnica Maribor
 doc. dr. Damjan Glavač, univ. dipl. ing. kem., Inštitut za patologijo, MF Ljubljana
 mag. Ignac Groznik, dr. dent. med., Zdravstveni dom Ljubljana-Moste
 prof. Don Hindle, Medicinska fakulteta na Univerzi New South Wales, Avstralija
 prof. dr. Radovan Hojs, dr. med., specialist internist, Medicinska fakulteta Maribor
 Miran Jeromel, dr. med., Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 prof. dr. Miran Kenda, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za kardiologijo, KC Ljubljana
 doc. dr. Mirela Kogoj-Rode, dr. dent. med., specialistka za zobne, ustne bolezni in parodontologijo, Stomatološka klinika, KC Ljubljana
 prim. mag. Tone Košir, dr. med., specialist splošne medicine, Škofja Loka
 Sergeja Kozar, dr. med., Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 prof. dr. Igor Kranjec, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za kardiologijo, KC Ljubljana
 Matija Krkovič, dr. med., specialist kirurg, Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 prim. Bogdan Leskovic, dr. med., specialist internist, Ljubljana
 asist. mag. Zoran Milošević, dr. med., specialist radiolog, Klinični inštitut za radiologijo, KC Ljubljana

doc. dr. Andrej Pernat, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za intenzivno interno medicino, KC Ljubljana
 doc. dr. Mara Popović, dr. med., specialistka patologinja, Inštitut za patologijo, MF Ljubljana
 prof. dr. Pavel Poredoš, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za žilne bolezni, KC Ljubljana
 Tončka Potočnik, dr. med., specialistka pediatrija, Splošna bolnišnica Ptuj
 prim. doc. dr. Anton Prijatelj, dr. med., specialist medicine dela, Nova Gorica
 Pavla Pukl, dr. med., Ljubljana
 Saša Rainer, dr. med., Splošna bolnišnica Slovenj Gradec
 prof. dr. Matjaž Rode, dr. dent. med., specialist za ustne, zobne bolezni in parodontologijo, Zdravstveni dom Ljubljana-Moste
 Vladimir Senekovič, dr. med., specialist kirurg, Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 Sava Smerkolj, univ. dipl. mikrobiol., Inštitut za patologijo, MF Ljubljana
 Tatjana Šilc, dr. med., specialistka medicine dela, Invalidska komisija II, ZPIZ, Ljubljana
 Katja Štrus, dr. med., Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 prim. doc. dr. Erih Tetičkovič, dr. med., specialist nevrolog, Oddelek za nevrologijo, SB Maribor
 doc. dr. Matjaž Veselko, dr. med., specialist kirurg, Klinični oddelek za travmatologijo, KC Ljubljana
 mag. Viktor Videčnik, dr. med., specialist internist, Klinični oddelek za žilne bolezni, KC Ljubljana
 prof. dr. David B. Vodušek, dr. med., specialist nevrolog, Nevrološka klinika, KC Ljubljana
 mag. Jana Wahl, dr. med., MBA, Klinični center Ljubljana
 mag. Anne-Marie Yazbeck, Ministrstvo za zdravje, Ljubljana
 asist. mag. Marjan Zaletel, dr. med., specialist nevrolog, Nevrološka klinika, KC Ljubljana
 doc. dr. Zvonka Zupanič-Slavc, dr. med., Inštitut za zgodovino medicine, MF Ljubljana
 prim. doc. dr. Bojana Žvan, dr. med., specialistka nevrologinja, Nevrološka klinika, KC Ljubljana